

FINANSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 24/2002 rd

Berättelsen om regeringens åtgärder under år 2001

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 17 april 2002 berättelsen om regeringens åtgärder under år 2001 (B 3/2002 rd) till grundlagsutskottet och utrikesutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de permanenta fackutskotten skall lämna utlåtande i saken till grundlagsutskottet.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i samtliga av finansutskottets delegationer.

Sakkunniga

Förvaltnings- och granskningsdelegationen har hört

- biståndsråd, linjedirektör Matti Kääriäinen, utrikesministeriet

- ombudsman Folke Sundman, Servicecentrum för utvecklingssamarbete rf.

Säkerhets- och försvarsdelegationen har hört

- planeringschef Jukka Aalto och konsultative tjänstemannen Aatos Haanpää, inrikesministeriet
- direktör Markku Lakomaa, Patria Industries Abp.

Skattedelegationen har hört

- konsultative tjänstemannen Matti Halén och konsultative tjänstemannen Merja Sandell, finansministeriet.

Jordbruksdelegationen har hört

- ekonomidirektör Jan Kivioja, Forststyrelsen
- verkställande direktör Hannu Peltari, Avena Oy.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utvecklingssamarbete

Utvecklingssamarbetets nivå. Riksdagen förut-satte den 18 december 2001 i samband med be-handlingen av årets budget att regeringen lägger fram ett program med tidtabell om hur Finland uppnår den nivå på biståndsutgifterna som FN rekommenderar, det vill säga 0,7 % av bruttona-

tionalprodukten. Regeringen beslutade inför bi-ståndsfinansieringskonferensen i Monterrey i mitten av mars att biståndsmedlens bnp-andel årligen höjs med 0,01 procentenheter för att må-let om 0,4 % skall kunna uppnås under 2007—2008. Med denna satsning som förutsätter en år-lig ökning på ca 20 miljoner euro håller sig Fin-land ovanför medeltalet för EU. På toppmötet i Barcelona fattade EU beslut om att medlemssta-terna åtar sig att höja medelvärdet för EU:s bi-

stånd från nuvarande ca 0,33 % till 0,39 % av bnp fram till 2006.

Utskottet anser att framstegen vid biståndsfiansieringskonferensen i Monterrey är positiva. Också EU:s och Finland strategier för ökade biståndssatsningar pekar i rätt riktning. Men för jämförelsens skull noterar utskottet att till exempel Sverige har beslutat höja sitt bistånd från nuvarande 0,7 till 0,86 % av bnp fram till 2004. Utskottet menar att Finland i framtiden inte kan bortse från den internationella utvecklingen. Senast den nya regering som tillträder efter de förestående riksdagsvalen måste ta ställning till den tidsplan med vilken Finland kan uppnå FN:s rekommendation om 0,7 % av bnp för biståndsutgifterna.

Multilateralt bistånd. Riksdagen förutsatte också i samband med behandlingen av årets budget att regeringen följer med om fullmakterna för det multilaterala biståndet är tillräckliga och att den vid behov lämnar ändringsförslag till riksdagen i samband med en tilläggsbudget. Finansutskottet påpekar att det inte finns något förslag om ökade avtalsfullmakter i den tilläggsbudgetproposition som riksdagen har under behandling. Det är viktigt att saken tas upp i samband med behandlingen av en andra tilläggsbudgetproposition, menar utskottet.

Försvarsmaterielindustrin

Riksdagen förutsatte den 21 juni 2000 att regeringen i kommande budgetar sörjer för verksamhetsbetingelserna och sysselsättningen inom den inhemska försvarsmaterielindustrin. Ett år senare förutsatte riksdagen att regeringen med det snaraste anvisar behövliga tilläggsanslag för att produktionen inom den inhemska krut- och ammunitionsindustrin skall kunna fortsätta och utvecklas på sikt. Vidare förutsatte riksdagen den 8 november 2001 att regeringen i brådskande ordning gör upp en långsiktig utvecklingsplan för att trygga krut- och ammunitionsproduktionen i Finland.

I statsrådets reviderade säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse 2001 konstaterades det att det militära försvarets importberoende

har ökat, vilket innebär ett hot i krissituationer. Vidare konstaterades det att målet för det internationella samarbetet inom försvarsmaterielindustrin är att skapa betingelser för den inhemska industrin att fungera som viktig samarbetskompanjon med den europeiska industrin. I sitt utlåtande om redogörelsen till försvarsutskottet framhöll finansutskottet att detta kräver en betydligt större satsning på forskning och utveckling. I utlåtandet såg finansutskottet det som ett hot för den inhemska försvarsmaterielindustrin att försvarets materialbehov i allt högre grad gäller system och materiel som inte tillverkas i Finland. Utan internationella nätverk går det knappast heller att göra tillverkningen av dem i Finland lönsam eller att få fram adekvata resurser för det.

Det största problemområdet för den inhemska försvarsmaterielindustrin är den tunga ammunitionsindustrin. I redogörelsen framhölls att försvarsförvaltningens tillgängliga resurser inte längre räcker till för att upprätthålla en sådan krut- och ammunitionstillverkning som krävs för krigstida förhållanden. I regeringens berättelse konstateras att helheten samt upprätthållandet av kunnandet och produktionen i fråga om krut- och ammunitionsindustrin måste behandlas som en del av den inhemska industristrategin och försörjningsberedskapen. I framtiden behövs i alla fall kunnande i hemlandet i fråga om krut- och ammunitionsindustrin samt olika produktionsmetoder. På denna punkt i berättelsen hänvisar regeringen till behovet av att inrätta kunskapscentrum. Vidare påpekar regeringen att den utvecklingsplan som riksdagen förutsatt har börjat förberedas.

Finansutskottet menar att det krävs adekvata årliga anslag också för försvarsmaktens upphandling för att garantera den inhemska försvarsmaterielindustrins orderingång. Regeringen ställer som mål en ökad upphandling inom den inhemska industrin så att minst hälften av anslagen för upphandling av försvarsmateriel fram till utgången av 2003 används i Finland, motköp och materielens livscykelkostnader inberäknade. Utskottet anser att detta mål bör säkerställas.

I samband med behandlingen av den försvarspolitiska redogörelsen i riksdagen ansågs det att den inhemska krut- och ammunitionstillverkningen måste bibehållas redan för att garantera en adekvat försörjningsberedskap. Likaså ansågs det att det i samband med beredningen av en redogörelse 2004 bör utredas vilka andra slag av försvarsmaterielindustri som behövs i Finland i ett militärt krisläge och att en strategi för att bibehålla och utveckla dem bör läggas upp. Finansutskottet menar att det behövs en övergripande strategisk planering mellan olika förvaltningsområden och industrin. Som framhållits i redogörelsen 2001 kommer försvarsindustrin i framtiden i allt högre grad att ingå i olika nätverk med den nordiska och europeiska industrin. Vi måste skapa betingelser för denna internationella samverkan. Genom omstrukturering av försvarsmaterielindustrin bör vi förstärka de områden där utvecklingen är intensiv eller som är strategiskt viktiga militärt och med tanke på försörjningstryggheten. Det är helt uppenbart att ett sådant långsiktigt utvecklingsarbete bara kan garanteras med långvariga kompanjonsavtal mellan statsförvaltningen och försvarsmaterielindustrin.

Anslagen för polisväsendet

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2001 ansåg finansutskottet det viktigt att polisväsendets totala finansieringsbehov utreds i brådskande ordning. Inrikesministeriet tillsatte en utredningsman för att granska polisens ekonomiska situation, budgetering och redovisning. Utredningsmannen lämnade sin rapport i början av 2002. Enligt rapporten är situationen för redovisningen mycket god och grunderna är på plats. Utredningsmannen hävdar att polisväsendets ekonomi inte håller med en budgetfinansiering på 2000 års nivå (tilläggsbudgetarna medräknade 483 miljoner euro). Trots att den finansiella situationen i slutet av 2001 var något bättre än året innan, var den enligt erhållen utredning ändå inte tillräckligt god med hänsyn till de förväntade utgifterna under 2002 och kommande år. Det är uppenbart att de återståen-

de alternativen i framtiden är antingen att öka budgetfinansieringen eller skära ner personalen.

Finansministeriets förvaltningsområde

Finansutskottet noterar att regeringen lämnat en otillräcklig utredning om ett flertal av de uttalanden som hänför sig till finansministeriets förvaltningsområde. Som exempel kan nämnas svaret på uttalandet om förbättrande av de små och medelstora företagens självförsörjningsgrad (RP 106/1996 rd, s. 161), där det bland annat hänvisas till det förbättrade ekonomiska läget. Utskottet menar att också andra uttalanden som gäller finansministeriets förvaltningsområde än de som nämns i förteckningen nedan kräver ytterligare åtgärder oberoende av dem som eventuellt vidtagits hittills. Det gäller att fästa särskilt avseende bland annat vid bestämmelserna om beskattning vid generationsväxling och utveckling av energi- och miljöskatterna.

Utskottet påpekar att utredningarna i vissa fall gäller något annat än det problem som påtalats i uttalandet. Som exempel kan nämnas uttalandet om beskattningen av dem som arbetar i Ryssland (RP 101/1999 rd, s. 172). Det avsåg skattebehandlingen av journalister. Eftersom frågan om ett skatteavtal med Ryssland ännu är öppen, anser finansutskottet att uttalandet fortfarande är på sin plats.

Undervisningsministeriets förvaltningsområde

Finansutskottet fäster avseende vid att regeringen inte har iakttagit de utsatta tiderna för olika förberedande åtgärder i ett flertal av de uttalanden som hänför sig till undervisningsministeriets förvaltningsområde. Detta har lett bland annat till att riksdagen upprepade gånger har fått lov att förutsätta åtgärder om samma saker. Som exempel kan nämnas revideringen av grunderna för beräkning av statsandelen till medborgarinstitut (RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd, s. 205, samt RP 115/2001 rd och RP 206/2001 rd, s. 210).

Vidare påpekar utskottet att berättelsen inte nämner de uttalanden som fullföljts genom riks-

dagens egna åtgärder (t.ex. stödjande av idrott, RP 105/1998 rd, s. 199).

Målet för Forststyrelsens intäktsföring

Riksdagen förutsatte den 19 december 2000 att målet för Forststyrelsens intäktsföring fastställs med hänsyn till att lånefinansiering inte skall behöva anlitas för ändamålet. Enligt vad utskottet har erfarit har detta nått och jämnt kunnat undvikas under de senaste åren. Forststyrelsens intäktsföring till staten har sedan 1998 överskridit verksamhetens finansiella resultat. Vinsten har kunnat intäktsföras till förutsatt belopp genom att Forststyrelsens placeringar och andra finansiella tillgångar har använts för ändamålet. Enligt erhållen utredning kan resultatet för 2001 intäktsföras under 2002 utan lånefinansiering om beloppet delas upp i flera rater. Senast när resultatet för 2003 skall intäktsföras under 2004 måste det ske med lånade pengar. Finansutskottet anser att förfarandet är otillbörligt.

Utskottet menar att ambitionen att uppnå målet för intäktsföringen inte får leda till sådana avverkningsvolymmer som står i strid med ett hållbart skogsbruk. I detta sammanhang uppmärksammar utskottet de belopp som Forststyrelsen årligen använder för köp av skogsmark. Forststyrelsen måste nämligen sälja ut en hel del av sin egendom också för att få ihop medel för anskaffning av naturskyddsområden.

Avena Oy

Riksdagen förutsatte den 28 november 2001 att ställningen för Avena Oy:s personal garanteras vid framtida ägararrangemang. Finansutskottet konstaterar att åtgärderna beträffande Avena Oy ännu inte är slutförda. Enligt rådande uppfattning kommer den förestående affären att få oönskade konsekvenser för personalen och gälla i första hand personalen inom centralförvaltningen. I det slutliga aktieköpebrevet har det tagits in ett uttalande om företagsförsäljningens konsekvenser för personalen.

Närståendevården

Vad gäller uttalandet om villkoren för närståendevården (RP 109/2000 rd, s. 294 och RP 187/2000 rd, s. 294) hänvisar finansutskottet till sitt tidigare betänkande FiUB 3/2002 rd om statsrevisorernas berättelse, där det bland annat behandlade missförhållandena inom närståendevården och behovet av att utveckla den. Utskottet framhåller fortfarande att den finansiella basen för närståendevården och vårdens ställning i det kommunala servicesystemet måste stärkas. Också stödservicen för närståendevårdare och insatserna för att framför allt äldre närståendevårdare skall orka och få stöd bör uppmärksammas mera.

Villkoren för aravalån

Vad gäller uttalandet om villkoren för aravalån (RP 115/2001 rd och RP 206/2001 rd, s. 319) hänvisar finansutskottet än en gång till sitt betänkande FiUB 3/2002 rd om statsrevisorernas berättelse, som behandlar bland annat utvecklingen på bostadsmarknaden. Då konstaterades det att regeringen hade sänkt realräntan på nya aravahyreslån från 3,7 till 2,95 %. Också låneamorteringarna har nu tidigarelagts. Inom det gamla aravalånebeståndet sänktes de högsta räntorna i några enstaka fall. Ändringarna förbättrade lånevillkoren för nya lån, men bara lite och de fick inte genomslag i hyresnivån. Finansutskottet konstaterar vidare att regeringens åtgärder inte förbättrar lånevillkoren framför allt för gamla lån i alla delar på det sätt riksdagen förutsatte. Aravalånesystemet bör vidareutvecklas för att målen i uttalandet skall uppnås.

Riksdagens uttalanden

Utskottet menar att de åtgärder i redogörelsen som vidtagits med anledning av följande uttalanden är adekvata eller att uttalandena annars har blivit obehövliga:

- *Utredande av problemen kring den sociala tryggheten för utlandsarbetare*
RP 100/1997 rd (s. 113)
- *Arktiska rådets anslagsbehov*

- (RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd (s. 116)
- *Anslag för polistjänster*
RP 103/1996 rd (s. 135)
 - *Försvarsmaterielindustrins verksamhetsförutsättningar*
RP 105/1998 rd (s. 152)
 - *Försvarsmaktens omkostnadsanslag*
RP 105/1998 rd (s. 152)
 - *System med förbindelser för flygare inom luftstridskrafterna*
RP 105/1998 rd (s. 153)
 - *Skattelättnader för sjöfarten*
RP 199/1993 rd (s. 159)
 - *Bilskatt*
RP 321/1994 rd (s. 160)
 - *Förbättrande av de små och medelstora företagens självförsörjningsgrad*
RP 106/1996 rd, LM 62/1995 rd, LM 45/1996 rd (s. 161)
 - *Utvecklande av energibeskattningen*
RP 225/1996 rd (s. 162) till den del det är fråga om
 - a) att få till stånd ett enhetligt miljöskattesystem och ett nordiskt miljöskattesystem och
 - b) att förbättra lönsamheten för drivning av energived och användningen av ved för energiproduktion
 - *Energibeskattningen*
RP 194/1997 rd (s. 164)
 - *Växthusodlingens energiskattebörda samt den sammantagna beskattningen av vissa motorfordon*
RP 55/1998 rd (s. 169)
 - *Uträkningen av kapitalinkomsten av företagsinkomst och inräkning av depositioner i en näringsidkares nettoförmögenhet*
RP 32/1999 rd (s. 170) till den del det är fråga om
 - a) att korrigera 38 § i inkomstskattelagen så att företagsinkomstens kapitalinkomstandel i vissa fall inte fastställs och
 - b) att depositioner som hör till affärsverksamheten läggs till näringsidkarnas nettoförmögenhet
 - *Statens och kommunernas samarbetsdokument om ekonomin*
RP 71/1999 rd (s. 171)
 - *Internetförbindelser till beskattningsstöd*
RP 149/1999 rd (s. 173)
 - *Inkomstskatt*
RP 102/2000 rd (s. 175) till den del det gäller beskattningen av företagare och jordbruksföretagare med låga inkomster)
 - *Resurserna för den nationella innovationsstrategin*
RP 72/1995 rd (s. 182, första uttalandet)
 - *Tryggande av de ekonomiska verksamhetsförutsättningarna för de statliga skolorna och specialyrkesläroanstalterna för handikappade*
RP 100/1997 rd (s. 192)
 - *Stödjande av idrott*
RP 100/1997 rd (s. 192)
 - *Tryggandet av basfinansieringen av universitetet*
RP 105/1998 rd (s. 198)
 - *Användningen av tippningsvinstmedel till statsandelar för bibliotek*
RP 105/1998 rd (s. 199)
 - *Stöd för idrotten*
RP 105/1998 rd (s. 199)
 - *Utbildning av yrkesflygare*
RP 40/1999 rd (s. 200)
 - *Tillräckligheten i anslagen för självständig yrkesinriktad tilläggsutbildning*
RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd (s. 204)
 - *Statsunderstödet till kvinnoorganisationerna*
RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd (s. 206)
 - *Det nationella stödpaketet och investeringsstöden*
RP 103/1996 rd (s. 220)
 - *Främjande av träbyggandet*
RP 40/1999 rd (s. 230)
 - *Nationellt stöd för jordbruket och trädgårdsodlingen år 2001*
RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd (s. 235)

FiUU 24/2002 rd — B 3/2002 rd

- *Extra finansiering för BSE-undersökningar*
RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd (s. 236)
- *Projektet E 18 och banavsnittet Kervo—Lahtis*
RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd (s. 245)
- *TEKES, bevillningsfullmakter Innovationssystemet*
RP 72/1995 rd (s. 252)
- *Teknologiska utvecklingscentralens resurser*
RP 3/1996 rd (s. 253)
- *Stöd till energiskogsbränsle*
RP 105/1998 rd (s. 259)
- *Stöd av företagens investerings- och utvecklingsanskaffningar*
RP 105/1998 rd (s. 260)
- *Varvsstödet beställningsfullmakter*
RP 241/1998 rd (s. 261)
- *Regionalt stödjande av transporter*
RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd (s. 261)
- *Finansiering av investerings- och utvecklingsprojekt vid företag*
RP 115/2001 rd och RP 206/2001 rd (s. 262)
- *Användningen av Penningautomatföreningens avkastning som inte delats ut*
RP 100/1997 rd (s. 275)
- *Kartläggning av sjukhusens behov av ombyggnader*
RP 105/1998 rd (s. 286)
- *Ombildande till förslagsanslag av det anslag som delas ut i form av understöd från Penningautomatföreningen*
RP 105/1998 rd (s. 287)
- *Barns och ungas välfärd*
RP 40/1999 rd (s. 288)
- *Kvalitetsrekommendationer för åldringsvården*
RP 109/2000 och RP 187/2000 rd (s. 293)
- *Användningen av sysselsättningsanslag*
RP 105/1998 rd (s. 306)
- *Granskning av TE-centralernas behov av sysselsättningsanslag*
RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd (s. 309)
- *Främjande av byggande i trä*
RP 40/1999 rd (s. 316)
- *Inkomstgränserna för valet av boende*
RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd (s. 318)
- *Räntestöd för lån för bostadsaktiebolagshus*
RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd (s. 318)
- *Den högsta hyresnivå som berättigar till bostadsbidrag*
RP 109/2000 rd och RP 187/2000 rd (s. 318)

Utlåtande

Finansutskottet anför som sitt utlåtande

att grundlagsutskottet bör beakta det som sägs i detta utlåtande.

Helsingfors den 11 juni 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Maria Kaisa Aula /cent	Anni Sinnemäki /gröna (delvis)
vordf. Kari Rajamäki /sd	Sakari Smeds /kd
medl. Olavi Ala-Nissilä /cent	Irja Tulonen /saml
Pirjo-Riitta Antvuori /saml (delvis)	Marja-Liisa Tykkyläinen /sd (delvis)
Timo Ihamäki /saml	Kari Uotila /vänst
Reijo Laitinen /sd	Jukka Vihriälä /cent
Markku Laukkanen /cent	ers. Ulla Anttila /gröna (delvis)
Hanna Markkula-Kivisilta /saml	Liisa Hyssälä /cent
Tuija Nurmi /saml	Ulla Juurola /sd (delvis)
Mauri Pekkarinen /cent (delvis)	Kari Kantalainen /saml (delvis)
Virpa Puisto /sd (delvis)	Mikko Kuoppa /vänst
Matti Saarinen /sd	Ulla-Maj Wideroos /sv.

Sekreterare i delegationerna var

utskottsråd Alpo Rivinoja
utskottsråd Hellevi Ikävalko

utskottsråd Maarit Pekkanen
utskottsråd Marjo Hakkila.